

Deyvafelagið er eitt jarnbrot í føroyska samfelagnum

Góða samkoma,

Fyrst av øllum, hjartaliga til lukku við 40 ára degnum, og stóra takk fyri, at eg kann sleppa at siga nøkur orð her í dag.

Eg eri noydd at siga, sum tað er. Tað er bæði ræðandi og rørandi, hvørja ferð eg lesi um søguna hjá teimum, sum á ein ella annan hátt hava vikið frá í føroyska samfelagnum. At lesa og hoyra um umstøðurnar hjá føroyingunum við serligum avbjóðingum í fyrru hálvu av farnu øld er ikki hugaligt. Tað er hjartanemandi og nívir meg hvørja ferð at vita um mongu føroyingarnir, sum hava verið kroystir til Danmarkar í skúla ella á stovn fyri at fáa viðgerð, røkt ella útbúgving.

Tey deyvur úr Føroyum vóru einki undantak. Niður í heilt smá børn vórðu send á deyvaskúla í Danmark, tí í Føroyum var lítil og eingin hjálp at fáa. Sum foreldur hjá tveimum smærri dreingjum, kann eg bara ímynda mær, hvussu hart tað hevur verið at lata síni børn fara til Danmarkar á so ungum aldri. Í bókini “Søgan um hini”, sum Doris Hansen hevur skrivað, fortelur ein av deyvur dreingjunum, ið varð sendur til Danmarkar, soleiðis frá:

“ Tvær ferðir árliga sluppu vit heim til foreldrini, í summer- og jólafrí. Vit gleddu okkum ómetaliga nógv til heimkomurnar, og vit vóru alspentir hvørja ferð. Men sorgin var stór hvørja ferð, vit skuldu avstað aftur. Tá runnu nógv tár ”

Tað hevur verið ein hørð tíð við gráti og longsli at vera deyvur ella vera avvarðandi hjá deyvum í Føroyum. Nógv mistu sambandi við familjuna, tí langt var at ferðast, og samskipti avmarkað. Søgan hjá teimum elstu deyvur føroyingunum liggur tíverri í Danmark. Hjá fleiri teirra eru tey ongantíð komin heimaftur og hava fest rót í Danmark.

Tíbetur eru umstøðurnar munandi batnaðar í dag, og hetta er ikki minst takkað verið arbeiðinum, sum Deyvafelagið hevur gjørt seinastu 40 árin. Ótroyttliga hevur stovnurin verið ein fyrimynd og eitt jarnbrot í føroyska samfelagnum, sum hevur tikið hond um teir føroyingar, ið eru deyvur og hava hoyribrek.

Tað er tíverri ein av lívsins fortreytum, at summi eru meiri skerd enn onnur. Summi eru fødd inn í truplari umstøður enn onnur. Onnur hava truplari at hoyra enn onnur. Lívið er ikki líka

lætt at liva hjá øllum. Og um vit hyggja at býtinum av mótgongd, sum hvørt einstakt menniskja fer ígjøgnum, so er lívið ofta órættvíst.

Men tað er ikki tað, sum er avgerandi. Tað snýr seg um okkara hugburð. Tað hevur størri týðning, hvussu eitt menniskja ber sína lagnu, enn hvør hendan lagnan í veruleikanum er.

Millum tykkum deyvum í Føroyum hevur tann rætti hugburðurin verið sjónligur. Heldur enn at isolera tykkum, hava tit átikið tykkum uppgávur og avbjóðingar á jøvnum føti við onnur. Hóast tit hava skerdan hoyriførleika, so klára tit tykkum væl og flestu eru í arbeiði. Hagtølini vísa, at so gott sum øll eru á ein ella annan hátt virkin á føroyska arbeiðsmarknaðinum. Hetta er rættiliga áhugavert, tí í okkara grannalondum er støðan grundleggjandi ein onnur, har fleiri enn 60 prosent av teimum, ið hava hoyribrek, eru arbeiðsleys.

Aftur her kann hugburðurin verða avgerandi. Ein hugburður, sum er merktur av, at ein skerdur førleiki ikki er nøkur forðing at standa seg væl í samfelagnum á jøvnum føti við onnur. Og júst hesari hugburðsbroytingini hevur Deyvafelagið seinastu 40 árinum átt sín stóra leiklut í. Úteftir hevur felagið virkað sum ein rødd hjá teimum deyvum og hoyritarnaðu, og inneftir hevur felagið tryggjað fólki, ið eru deyv, eitt stað at venda sær til, um tey hava trupulleikar av onkrum slagi.

Vit kunnu takka øllum eldsálunum og slóðbrótarunum í Deyvafelagnum fyri, at tey deyvum í Føroyum eru so mikið sjónlig og væl integrerað í føroyska samfelagnum. Í vikuni fór ein av eldsálunum í Deyvafelagnum til gravar. Elsti deyvum føroyingurin, tann 101 ára gamli Hilmar Heinesen úr Miðvági, var sera virkin í Deyvafelagnum og var ein av føroyingunum, sum á ungum árum fór á deyvaskúla í Danmark. Hann festi kortini ikki rót í Danmark, og búði stóran part av lívinum í Føroyum. Tað má táttast væl í, at Hilmar eigur føroyskt met – ja kanska heimsmet - í at selja lutaseðlar. Lutaseðlar fyri yvir 65.000 krónur seldi hann einsamallur til frama fyri deyvafelagið. Runt í øllum Føroyum fór hann hús úr húsi við einum papp-stykki í hond, har tað øðrumegin stóð “ *Jeg kommer fra døveforeningen, vil de købe loddessedel?*”. Á hinari síðuni á pappstykkinum hevði Hilmar skrivað “*Jeg forstår ikke, hvad du siger*”, um tað vísti, at fólk royndu at tosa við hann. Og væl gekk í hond, hann seldi eitt ótal av lutaseðlum, og átti sína stóra lut í, at stuðulin til nýggja Deyvahúsinum gjørdist so stórur, sum hon hann varð.

Hilmar Heinesen var raskur fiskimaður, og hevur sostatt verið ein av okkara deyvum, sum alt lívið brúkti síni evni og var í arbeiði. Tað hevur alstóran týðning, at hvør einstakur í føroyska

samfelagnum hevur móguleika at brúka síni evni og at hava eitt arbeiðið á jøvnum føti við onnur. Tí feignist eg um, og eri ógvuliga errin av, at so nógv deyv eru í føstum starvi sum millum annað snikkarar, prentarar, lærarar, stuðlar og heilsuhjálparar. Vit mugu heldur ikki gloyma at tey deylvu, sum nú eru á arbeiðsmarknaðinum og hava megnað at fingið sær útbúgving, eru stórar fyrimyndir hjá tí yngra ættarliðnum. Tey hava ruddað slóð og víst í verki, at við rætta hugburðinum ber væl til at klára seg, hóast tú hevur skerdan hoyriførleika.

Nú ljóðar tað kanska, sum um alt er, sum tað skal, og at øll mál eru nádd. Sjálvandi er tað ikki tað. Risatøk skulu takast og vit koma ongantíð á mál. Um vit hyggja 40 ár aftur, so eru vit komin langt á leið, og hyggja vit 40 ár fram, so er nógv, sum skal fáast at virka. Málið er greitt. Vit skulu hava einar Føroyar, har øll fólk í landinum skulu hava sama móguleika at virka og liva.

Í tí stríðnum hevur Deyvafelagið verið við til at taka nøkur verulig fet rætta vegin. At byggja eitt deyvahús, at fáa tulkatænastuna og ein deyvaráðgeva telir óivað millum størstu frambrotini seinastu 40 árin. Tulkatænastan hevur latið dyr upp, sum áður vóru læstar. Tulkatænastan er avgerandi fyri, at deyv kunnu taka eina útbúgving her heima, og harvið tryggja sær enn betri atgongd til arbeiðsmarknaðin. Tulkatænastan hevur somuleiðis gjørt tað møguligt at fara til sjónleik og t.d at hoyra ólavsøkurøðuna og flaggdagsrøðuna. Alt viðurskipti, sum vit, ið hoyra, taka fyri givið.

Nú eri eg lutfalsliga nýggj í landsstýrissessinum í almannamálum, men tað er mín fatan, at vit í Føroyum kanska ikki hava havt tær stóru siðvenjurnar at hugsa visjónert á teimum ymisku økjum, har fólk hava serligar avbjóðingar. Onkursvegna vísir tað seg ov ofta, at mál stinga seg upp, sum bara skulu loysast í skundi, og tá verður loysnin hareftir. Vit mugu royna at koma burtur frá at slökkja eldar og heldur brúka orku uppá haldgóðar loysnir og vælumhugsaðar skipanir.

Tann stóra politiska avbjóðingin er gera Føroyar meira atkomuligar hjá deyvum og fólkum við hoyribreki. Dugnligi tónleikarin Stevie Wonder, ið er blindur, hevur einaferð sagt, at “vit eru øll evnagóð, munurin er bara, hvussu vit nýta tær gávur, okkum er givið”. Hesa tankagongd dámar mær væl.

Hugtakið sjálvræði fyllir nógv hjá mær politiskt. Eisini tá ið tað kemur til fólk, ið eru deyv. Mín visjón er, at allir borgarar uttan mun til brek skulu hava móguleika fyri einum virknum og sjálvstøðugum lívi. Støði skal takast í hvørjum einstakum, soleiðis at tilboð í størst

møguligan mun verða veitt í mun til ynski og tørv hjá hvørjum einstøkum. Fólk, ið bera brek skulu kunna virka í samfelagnum á jøvnum føti við onnur, og skulu ikki vera fyri einsemi ella á nakran hátt verða hildin uttanfyri.

Tá ið tað kemur til økið hjá teimum deyvum eru tit serfrøðingarnir. Og stendur tað mín fara vit at hava eitt tætt og gott samband komandi árinum. Sum landsstýriskvinna vil eg meira enn fegin taka nøkur tøk saman við tykkara dynamiska felagsskapi, sum ger eitt rimmar arbeiðið fyri føroyska samfelagið.

Hjartaligu til lukku við degnum enn einaferð!

Annika Olsen, landsstýriskvinna í almannamálum